

**Een archeologisch inventariserend
veldonderzoek (IVO) door middel van een
waarderend booronderzoek, op het
terrein van de fruitveiling aan de
Deilseweg te Geldermalsen, gemeente
Geldermalsen (Gld.)**

A.J. Wullink

ARC-Rapporten 2005-126

Geldermalsen
22 december 2005
ISSN 1574-6887

Colofon

Een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van een waarderend booronderzoek, op het terrein van de fruitveiling aan de Deilseweg te Geldermalsen, gemeente Geldermalsen (Gld.)

ARC-Rapporten 2005-126
ARC-Projectcode 2005/326

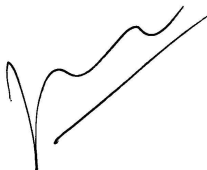
Opdrachtgever
Van Kessel Architectuur en Projectmanagement
ARCHIS-nummer booronderzoek
15069

Tekst
A.J. Wullink
Afbeeldingen
A.J. Wullink, B. Schomaker
Tekstredactie
A. Ufkes
Eindredactie
J. Schoneveld

Status
definitieve versie

Autorisatie — J. Schoneveld

Uitgegeven door
ARC bv
Postbus 41018
9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Geldermalsen, 22 december 2005

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

Van Kessel Architectuur en Projectmanagement uit Geldermalsen heeft aan Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) de opdracht verleend voor het uitvoeren van een archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van een waarderend booronderzoek, op het terrein van de fruitveiling te Geldermalsen. Het veldwerk is uitgevoerd op 12 en 13 december 2005 door drs. A.J. Wullink en drs. P. Stokkel. De uitwerking en rapportage is verricht door A.J. Wullink.

De aanleiding tot het waarderend booronderzoek wordt gevormd door de resultaten van het eerder uitgevoerde – karterend – inventariserend veldonderzoek (zie paragraaf 1.5). In dit onderzoek is in een tweetal boringen in de noordoosthoek houtskool aangetroffen. Omdat de onderzoekslocatie in een gebied met een hoge archeologische trefkans ligt en het houtskool is aangetroffen in een potentiële oude woonlocatie (oeverwal) is toen de aanbeveling gedaan om een waarderend booronderzoek uit te voeren.

1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

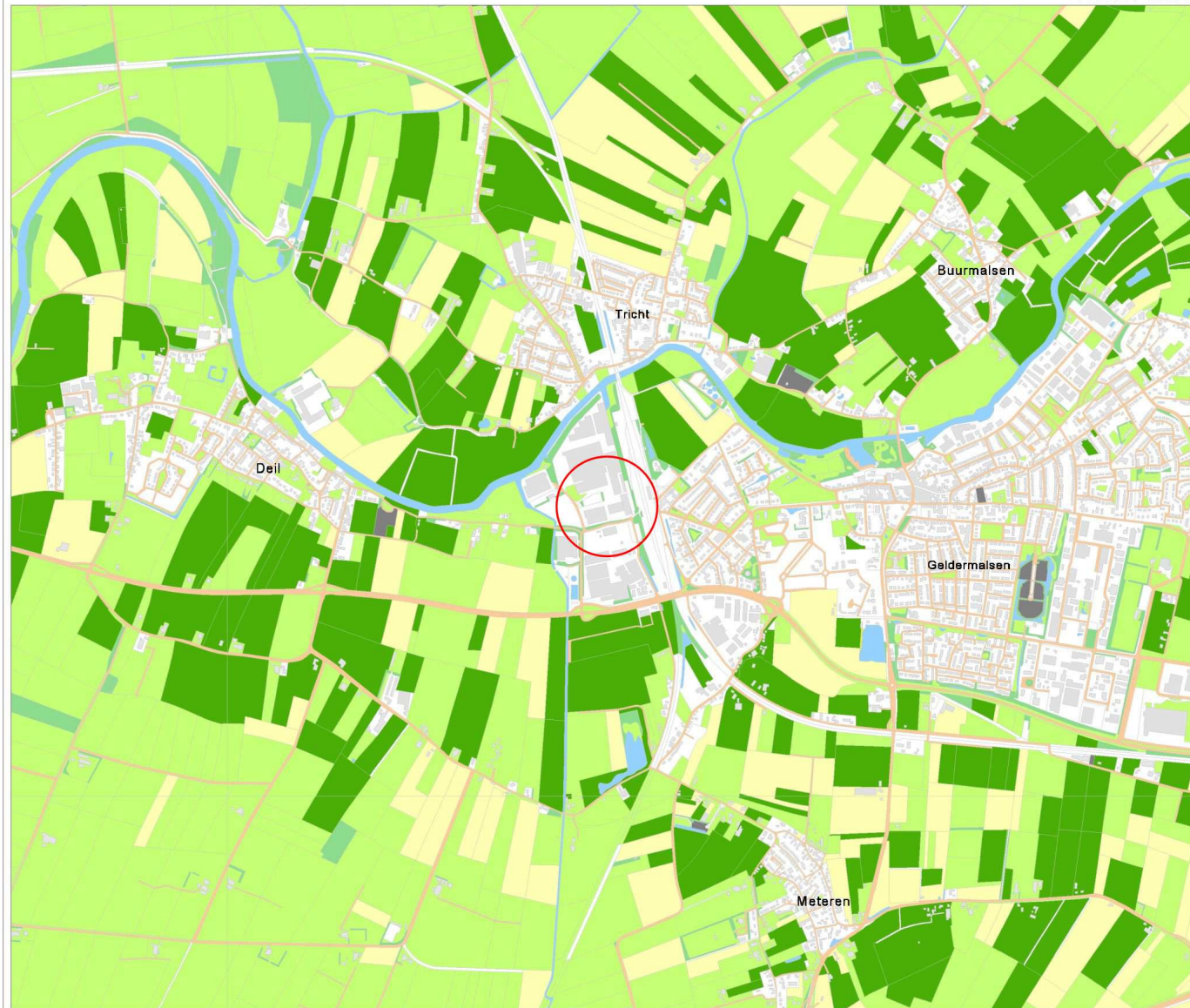
De onderzoekslocatie is gelegen aan de Deilseweg, op het terrein van de fruitveiling, ten westen van Geldermalsen en heeft een oppervlakte van ca. 0,6 hectare. De onderzoekslocatie is verhard met klinkers en asfalt. De locatie is weergegeven in afbeeldingen 1 en 2.

1.3 Objectgegevens

ARC-Projectcode	2005/326
Provincie	Gelderland
Gemeente	Geldermalsen
Plaats	Geldermalsen
Toponiem	Fruitveiling
Kaartblad	39C
Coördinaten	146.770/432.675
Geologie	Formatie van Echteld
Geomorfologie	Rivierstroomrug of -oeverwal
Bodem	Ooivaaggrond

1.4 Doel van het onderzoek

Het waarderend booronderzoek heeft tot doel uitsluitel te geven over de oorsprong –natuurlijk of antropogeen– van het aangetroffen houtskool, zodat archeologische waarde van het onderzoeksgebied kan worden bepaald. De waarde van houtskool als archeologische indicator staat nog steeds ter discussie. Houtskool kan een antropogene oorsprong hebben, maar evengoed een natuurlijke. Om hier uitsluitel over te geven moet worden vastgesteld of er naast houtskool andere archeologische indicatoren aanwezig zijn, die door de opzet van het karterend booronderzoek niet zijn waargenomen.

Legenda

- HUIZEN
- TOP10 ((c)TDN)**
- bebouwd gebied
- doorgaande wegen
- bos
- bouwland
- weiland
- boomgaard/kwekerij
- heide
- zand
- begraafplaats
- water
- overig bodemgebruik
- globale ligging onderzoekslocatie

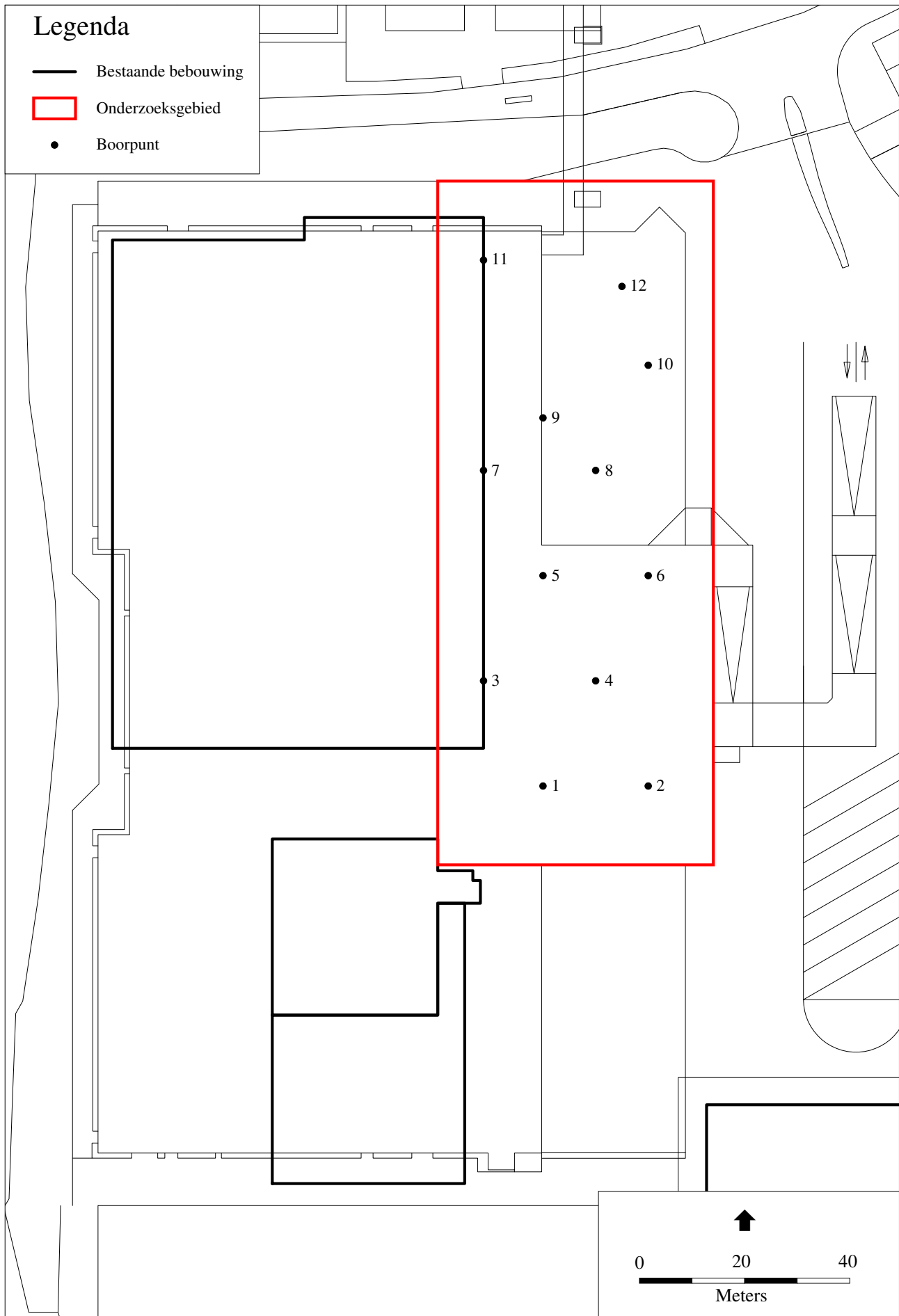

0
0
1 km

ROB
ArchisII

Afbeelding 1 Topografische kaart van de fruitveiling en omgeving, aangegeven binnen de cirkel. Bron: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek/Archis II, 27 september 2005, bewerkt door A.J. Wullink.

Afbeelding 2 Ligging van de boorpunten. Kaart: B. Schomaker.

1.5 Onderzoeksgeschiedenis

In september 2005 heeft ARC bv een inventariserend veldonderzoek, door middel van een bureau- en booronderzoek, uitgevoerd op de locatie van een te bouwen fustloods (Wullink 2005). De oppervlakte van het te bebouwen oppervlak is circa 2 ha.

Uit het bureau-onderzoek is gebleken dat de onderzoekslocatie is gelegen op de stroomgordel van de Linge, welke een hoge archeologische verwachting heeft. Ten oosten van de onderzoekslocatie zijn veel vondsten gedaan uit de Romeinse Tijd en later. Voor de onderzoekslocatie geldt dus dat er een grote kans is op het aantreffen van archeologica vanaf de Romeinse Tijd in of op de oeverafzettingen.

Tijdens het booronderzoek zijn aan de basis geulafzettingen van de Linge aangetroffen met daarop oeverafzettingen en uiterwaarde-afzettingen. In een aantal boringen in de noordoosthoek van de onderzoekslocatie is hout aangetroffen in de oeverafzettingen, een teken dat oeverafzettingen hoog (en droog) genoeg moeten hebben gelegen om met bomen begroeid te zijn. In twee boringen is houtskool aangetroffen, wat kan wijzen op menselijke activiteit.

Alhoewel er slechts indirect bewijs is geleverd voor menselijke aanwezigheid in het verleden (houtskool), moet worden geconcludeerd dat het milieu (oeverwal) mogelijk droog genoeg moet zijn geweest voor bewoning en dat daarmee de hoge archeologische verwachting is bevestigd.

Geadviseerd is om een waarderend booronderzoek, in de noordoosthoek van het onderzoeksgebied, uit te voeren om de oorsprong van het houtskool te achterhalen.

1.6 Werkwijze

Ten opzichte van het karterend booronderzoek is gekozen voor een dichter boorgrid en een grotere boordiameter, waardoor de kans op het aantreffen van archeologica door middel van een booronderzoek wordt vergroot. In het totaal zijn er twaalf boringen met een diameter van 14 cm geplaatst. De boringen zijn in vier raaien gezet met elk drie boringen. De afstand tussen de raainen bedroeg 10 m, de afstand tussen de boringen 40 m, waarbij de boringen ten opzichte van de naastgelegen raaien 10 m verspringen. De boringen zijn weergegeven in afbeelding 2.

De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies konden worden beschreven en opgemeten. Vervolgens is de bodemopbouw per boring beschreven en is er gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot.

De zandige oeverafzettingen zijn bemonsterd en gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 2 mm. Het zeefresidu is onderzocht op archeologische indicatoren.

2 Resultaten waarderend bodemonderzoek

2.1 Bodemopbouw

De bodemopbouw, zoals aangetroffen tijdens het booronderzoek is weergegeven in bijlage 1. De bodemopbouw bestaat van boven naar onder uit de asfalt- of klinkerverharding, met daaronder tot 40 à 90 cm –mv opgebracht puinhoudend zand. Hieronder wordt een door bodemvorming gehomogeniseerd pakket matig siltige klei aangetroffen, met daarin veel roestvlekken en vaak schelpresten. In een aantal gevallen is aan de top van dit pakket nog de oude bouwvoor aanwezig. Hieronder wordt een afwisseling van klei met zandlaagjes aangetroffen, die geleidelijk overgaat in een afwisseling van zand met kleilaagjes. Dit pakket bevat naast schelpresten ook planten- en wortelresten. Onder dit gelaagde pakket, vanaf 180 tot 300 cm –mv, worden niet-gelaagde zanden aangetroffen. In twee boringen, 3 en 10 komt onder het homogene pakket matig siltige klei een pakket humeuze, gelaagde klei voor, dat onderin steeds zandiger wordt. De ongelaagde zanden beginnen in deze boringen op respectievelijk 340 en 430 cm –mv.

In een tweetal boringen, 4 en 6, wordt fijn verdeeld houtskool aangetroffen.

De zanden aan de basis zijn geulafzettingen, waarop oeverafzettingen zijn afgezet, die naar boven toe steeds kleiiger worden. De homogene kleien aan de top zijn mogelijk in de uiterwaarden van de Linge afgezet, na bedijking. De afwijkende bodemopbouw in boringen 3 en 10 wijst op de aanwezigheid van een restgeul, een afgesneden meanderbocht van de Linge.

2.2 Vondsten

Tijdens het archeologische onderzoek zijn monsters genomen van de gelaagde oeverafzettingen. Deze monsters zijn gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 2 mm. Het residu van deze monsters bevat voornamelijk houtresten, schelpresten en wat grind. Er zijn geen houtskool of andere archeologische indicatoren aangetroffen. De afwezigheid van houtskool kan verklaard worden doordat het in de boringen waargenomen houtskool zeer fijn en kwetsbaar was en waarschijnlijk bij het zeven is verdwenen.

3 Conclusies en aanbevelingen

De resultaten van het waarderend booronderzoek komen in grote lijnen overeen met die van het voorgaande onderzoek. Er wordt een opeenvolging aangetroffen van zandige geulafzettingen, gelaagde, naar boven toe fijner wordende, oeverafzettingen en een homogeen pakket kleien dat mogelijk na de bedijking van de Linge is afgezet. De gelaagde oeverafzettingen bevatten planten- en houtresten. In twee boringen is fijn houtskool aangetroffen (boring 4 en 6). De oeverafzettingen zijn bemonsterd en gezeefd. Het residu is onderzocht op de aanwezigheid van houtskool en andere archeologische indicatoren als bot, metaal en aardewerk. Deze zijn niet aangetroffen.

Op basis van deze resultaten kan de conclusie worden getrokken dat het in het veld waargenomen houtskool een natuurlijke oorsprong heeft en er op de onder-

zoekslocatie waarschijnlijk geen bewoning heeft plaatsgevonden. Verder onderzoek wordt dan ook niet nodig geacht. Mochten er tijdens grondwerkzaamheden alsnog archeologica worden aangetroffen, dan dient onverwijld contact te worden opgenomen met het bevoegde gezag, de gemeente Geldermalsen.¹

Literatuur

Wullink, A.J., 2005. *Een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van bureau- en booronderzoek, op het terrein van de fruitveiling aan de Deilseweg te Geldermalsen, gemeente Geldermalsen (Gld.)*. Geldermalen (ARC-Rapporten 2005-108).

¹Dhr. H. Heling, 0345-586611.

Bijlage 1 Boorstaten

De volgende afkortingen worden in de boorstaten gebruikt.

grondsoort (onderdeel lithologie)		h1	zwak humeus
K	klei		
Z	zand	vlekkleur (onderdeel vlekken)	
		or	oranje
bijmengsel (onderdeel lithologie)			
k	kleiig	vlekhoeveelheid (onderdeel vlekken)	
s1	zwak siltig	1	licht
s2	matig siltig	2	matig
s3	sterk siltig	3	sterk
z3	sterk zandig		

humus (onderdeel lithologie)

boring 1 *Maaiveld: 3,00. Boormethode: edelmanboring.*
Diameter 12 cm

diepte lithologie	kleur	grens	
80 Zs1	geel	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties: opgebrachte grond.</i>
150 Ks2	grijs	scherp	
210 Ks2	grijs	geleidelijk	<i>Vlekken: Vor2. Sublagen: zandlagen. Plantenresten: weinig. Laagtrends: gelaagd.</i>
280 Zs3	donker grijs	geleidelijk	<i>Vlekken: Vor1. Zandmediaanklasse: matig fijn. Sublagen: kleilagen. Laagtrends: gelaagd.</i>
300 Zs1	donker grijs	beeindigt	<i>Zandmediaanklasse: matig grof.</i>

boring 2 *Maaiveld: 3,00. Boormethode: edelmanboring.*
Diameter 12 cm

diepte lithologie	kleur	grens	
70 Zs1	geel	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties: opgebrachte grond.</i>
100 Zk	donker grijs	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties: bouwvoor. geroerd, puin</i>
120 Ks2	bruingrijs	geleidelijk	<i>Sublagen: zandlagen.</i>
180 Zs2	bruingrijs	geleidelijk	<i>Sublagen: kleilagen. Laagtrends: gelaagd, naar boven toe fijner.</i>
200 Zs1	grijs	beeindigt	<i>Vlekken: Vor2. Zandmediaanklasse: zeer grof.</i>

boring 3 *Maaiveld: 3,00. Boormethode: edelmanboring.*
Diameter 12 cm

diepte lithologie	kleur	grens	
80 Zs1	geel	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties: opgebrachte grond.</i>
110 Ks2	donker grijs	scherp	<i>Vlekken: Vor1. Bodemkundige interpretaties: bouwvoor.</i>
250 Ks2	bruin	scherp	<i>Vlekken: Vor1.</i>
310 Ks2	grijs	geleidelijk	<i>Sublagen: zandlagen, veenlagen. Laagtrends: gelaagd.</i>
340 Zs1	donker grijs	geleidelijk	<i>Sublagen: kleilagen, veenlagen. Laagtrends: gelaagd.</i>
350 Zs1	donker grijs	beeindigt	

boring 4 *Maaiveld: 3,00. Boormethode: edelmanboring.*
Diameter 12 cm

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
40 Zs1	geel	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties:</i> opgebrachte grond.
100 Ks2	bruin	geleidelijk	<i>Vlekken:</i> Vor1.
130 Ks2	bruin	geleidelijk	<i>Vlekken:</i> Vor1. <i>Sublagen:</i> zandlagen.
180 Zs2	bruin	scherp	<i>Vlekken:</i> Vor1. <i>Zandmediaanklasse:</i> zeer fijn. <i>Laagtrends:</i> gelaagd. <i>Archeologische indicatoren:</i> fijn verdeeld houtskool.
220 Zs1	grijs	beeindigt	<i>Vlekken:</i> Vor2. <i>Zandmediaanklasse:</i> matig grof.

boring 5 *Maaiveld: 3,00. Boormethode: edelmanboring.*
Diameter 12 cm

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
80 Zs1	geel	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties:</i> opgebrachte grond.
110 Ks2	donker grijs	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties:</i> bouwvoor.
150 Ks2	bruin	geleidelijk	<i>Vlekken:</i> Vor3.
200 Ks2	bruin	geleidelijk	<i>Vlekken:</i> Vor3. <i>Sublagen:</i> zandlagen. <i>Laagtrends:</i> gelaagd.
250 Zs2	donker grijs	scherp	<i>Sublagen:</i> kleilagen. <i>Plantenresten:</i> veel. <i>Laagtrends:</i> gelaagd.
300 Zs1	donker grijs	beeindigt	

boring 6 *Maaiveld: 3,00. Boormethode: edelmanboring.*
Diameter 12 cm

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
40 Zs1	geel	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties:</i> opgebrachte grond.
80 Ks2	donker grijs	scherp	<i>Archeologische indicatoren:</i> fijn verdeeld houtskool, baksteen. <i>Bodemkundige interpretaties:</i> bouwvoor.
130 Ks2	bruin-grijs	geleidelijk	<i>Vlekken:</i> Vor1. <i>Sublagen:</i> zandlagen.
180 Zs2	grijs	scherp	<i>Vlekken:</i> Vor1. <i>Zandmediaanklasse:</i> zeer fijn. <i>Sublagen:</i> kleilagen. <i>Laagtrends:</i> naar boven toe fijner, gelaagd. <i>Archeologische indicatoren:</i> fijn verdeeld houtskool.
200 Zs1	grijs	beeindigt	<i>Vlekken:</i> Vor1. <i>Zandmediaanklasse:</i> matig grof.

boring 7 *Maaiveld: 3,00. Boormethode: edelmanboring.*
Diameter 12 cm

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
90 Zs1	geel	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties:</i> opgebrachte grond.
200 Ks2	bruin	geleidelijk	<i>Vlekken:</i> Vor3. <i>Bodemkundige interpretaties:</i> bouwvoor.
220 Zs2	bruin	geleidelijk	<i>Sublagen:</i> kleilagen.
230 Zs1	bruin	beeindigt	

boring 8 *Maaiveld: 3,00. Boormethode: edelmanboring.*
Diameter 12 cm

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
40 Zs1	grijs	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties:</i> opgebrachte grond.
70 Ks2	donker grijs	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties:</i> bouwvoor.
100 Ks2	bruin	geleidelijk	
140 Ks2	bruin	geleidelijk	<i>Sublagen:</i> zandlagen.
180 Zs2	bruin	scherp	<i>Sublagen:</i> kleilagen.
220 Zk	donker grijs	geleidelijk	<i>Plantenresten:</i> weinig.
260 Zs1	donker grijs	beeindigt	

boring 9 Maaiveld: 3,00. Boormethode: edelmanboring.
Diameter 12 cm

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
70 Zs1	geel	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties:</i> opgebrachte grond.
150 Ks2	bruin	geleidelijk	<i>Vlekken:</i> Vor2. doorworteling
200 Ks2	bruin	geleidelijk	<i>Vlekken:</i> Vor3. <i>Schelpmateriaal:</i> veel. doorworteling
230 Ks2	bruin	geleidelijk	<i>Vlekken:</i> Vor3. <i>Schelpmateriaal:</i> veel. doorworteling
250 Ks2	grijs	geleidelijk	<i>Plantenresten:</i> weinig. <i>Schelpmateriaal:</i> veel. doorworteling
270 Ks2	grijs	geleidelijk	<i>Sublagen:</i> zandlagen. <i>Plantenresten:</i> weinig. <i>Laagtrends:</i> gelaagd. doorworteling
290 Zs2	grijs	scherp	<i>Zandmediaanklasse:</i> zeer fijn. <i>Sublagen:</i> kleilagen. <i>Plantenresten:</i> weinig. <i>Laagtrends:</i> gelaagd. doorworteling
300 Zs1	grijs	beeindigt	<i>Zandmediaanklasse:</i> matig fijn.

boring 10 Maaiveld: 3,00. Boormethode: edelmanboring.
Diameter 12 cm

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
65 Zs1	geel	scherp	<i>Schelpmateriaal:</i> weinig. <i>Bodemkundige interpretaties:</i> opgebrachte grond. doorworteling
250 Ks2	bruin	scherp	<i>Schelpmateriaal:</i> weinig. doorworteling
430 Ks1h1	donker grijs	scherp	<i>Sublagen:</i> veenlagen, zandlagen. <i>Plantenresten:</i> veel. <i>Laagtrends:</i> gelaagd.
440 Zs1	grijs	beeindigt	

boring 11 Maaiveld: 3,00. Boormethode: edelmanboring.
Diameter 12 cm

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
90 Zs1	geel	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties:</i> opgebrachte grond.
160 Zs2	bruin	geleidelijk	
200 Kz3	bruin	scherp	
250 Zs1	grijsbruin	beeindigt	

boring 12 Maaiveld: 3,00. Boormethode: edelmanboring.
Diameter 12 cm

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
40 Zs1	geel	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties:</i> opgebrachte grond.
180 Ks2	bruingrijs	geleidelijk	<i>Vlekken:</i> Vor2.
210 Ks2	bruin	scherp	<i>Vlekken:</i> Vor2. <i>Sublagen:</i> zandlagen. <i>Laagtrends:</i> gelaagd.
300 Zs2	grijs	scherp	<i>Zandmediaanklasse:</i> zeer fijn. <i>Sublagen:</i> kleilagen. <i>Plantenresten:</i> weinig. <i>Laagtrends:</i> gelaagd.
310 Zs1	grijs	beeindigt	<i>Zandmediaanklasse:</i> zeer grof.